

ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра інфектології, якості та безпеки продукції агропромислового
комплексу

ЗАТВЕРДЖУЮ :

В.о. директора

ННІ ветеринарної медицини

 Людмила ПАРХОМЕНКО
(підпис) (ПІП)

« 1 вересня » 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Епізоотологія та інфекційні хвороби тварин»

(назва навчальної дисципліни)

Напрямок підготовки _____

Спеціальність 211 «Ветеринарна медицина»

Освітня програма _____

Освітній рівень бакалавр (зі скороченим терміном навчання)

Факультет Ветеринарної медицини

Старобільськ, 2020

Робоча програма «Епізоотологія та інфекційні хвороби тварин»
(назва дисципліни)

для студентів спеціальності (напрямку) 211 «Ветеринарна медицина»
(шифр і назва спеціальності/напрямку)

«28» серпня 2020 року – 14 с.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові:

Наливайко Л.І., професор кафедри інфектології, якості та безпеки продукції агропромислового комплексу, доктор ветеринарних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри інфектології, якості та безпеки продукції агропромислового комплексу

Протокол від «28» серпня 2020 року № 7

Завідувач кафедри

Руслан ДУБІН

(підпис) (ПІП)

Схвалено науково-методичною комісією ННІ ветеринарної медицини

Протокол від «31» серпня 2020 р. № 12

Голова

Євгенія ВАЩИК

«31» серпня 2020 р.

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

<u>Найменування показників</u>	<u>Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень</u>	<u>Статус навчальної дисципліни</u>	
		<u>денна форма навчання</u>	<u>заочна форма навчання</u>
<u>Кількість кредитів - 4</u>	Галузь знань 21 Ветеринарія (шифр і назва) Напрямок підготовки - (шифр і назва)	<u>Нормативна</u>	
<u>Індивідуальне науково-дослідне завдання-</u>	<u>Спеціальність:</u> 211 "Ветеринарна медицина"	Рік підготовки:	
		<u>2-й</u>	=
		Семестр	
<u>Загальна кількість годин - 120</u>		<u>3-й</u>	=
		Лекції	
		<u>14год.</u>	<u>- год.</u>
		Практичні, семінарські	
		<u>26 год.</u>	<u>- год.</u>
		Лабораторні	
		<u>-</u>	<u>- год.</u>
		Самостійна робота	
		<u>80</u>	<u>- год.</u>
		У тому числі:	
		Індивідуальні завдання - <u>год.</u>	
		<u>Форма підсумкового контролю:</u> <u>екзамен</u>	
Мова навчання: українська	<u>Освітній рівень:</u> <u>бакалавр зі скороченим терміном навчання</u>		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою вивчення дисципліни є: підготовка висококваліфікованих фахівців; формування уявлень про теоретичні основи і практичних знаннях з інфекційних хвороб сільськогосподарських тварин; дати студентам знання про епізоотологічних закономірності виникнення, прояви і поширення інфекційних хвороб тварин, засоби і способи профілактики та боротьби з ними.

2.2. Завдання навчальної дисципліни полягає у вивченні загальних закономірностей епізоотичного процесу та перебігу інфекційних хвороб.

2.3. Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **програмних компетентностей**:

ЗК02. Знати основні завдання і принципи протиепізоотичної роботи; основні характеристики інфекційних хвороб тварин; основні клінічні форми, перебіг та принципи діагностики інфекційних хвороб.

ЗК03. Бути компетентним при проведенні епізоотологічного дослідження - як основного методу вивчення епізоотичної обстановки, а також впливу природно-географічних і господарсько-економічних факторів на епізоотичний процес.

ЗК04. Компетентність і вміння використовувати загальні і специфічні заходи профілактики у благополучних і неблагополучних господарствах, та принципи лікування хворих тварин.

ЗК05. Вміти підбирати і використовувати сучасні засоби і способи дезінфекції, дезінсекції та дератизації.

СК01. Мати компетентність і сміти складати акти епізоотологічного обстеження господарства та профілактичних рекомендацій з профілактики та оздоровчих заходів. Складати календарний план профілактичних і оздоровчих заходів у благополучному і неблагополучному господарствах.

СК02. Володіти методами взяття, консервування, фіксації та пересилання в діагностичну лабораторію патологічного матеріалу від тварин з різним ступенем епізоотологічної небезпеки інфекційної хвороби.

СК03. Бути компетентним і володіти методиками масового алергічного дослідження тварин і взяття крові для діагностичних дослідженні на інфекційні хвороби.

СК03. Вміти на основі анамнезу, клінічного обстеження та лабораторних досліджень ставити діагноз, призначати лікування та розробляти і здійснювати комплексні заходи з профілактики та ліквідації інфекційних хвороб тварин.

3. Результати навчання

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування наступних **програмних результатів навчання**:

ПРН 01. Знати інфекційні хвороби спільні для багатьох видів тварин та епізоотологічні особливості кожного інфекційного захворювання. Характеристику епізоотичного та інфекційного процесів. Розуміти поняття «Інфекція» та «Імунітет».

ПРН 02. Знати основні клінічні ознаки та патолого-анатомічні зміни кожної інфекційної тварини. Засвоїти основні методи діагностики інфекційних хвороб.

ПРН 03. Освоїти основні принципи та методики встановлення діагнозу кожного інфекційного захворювання тварин.

ПРН 04. Знати заходи боротьби та профілактики за кожного інфекційного захворювання тварин, основи загальної та специфічної профілактики інфекційних хвороб згідно до діючого законодавства.

ПРН 05. Знати характеристики біопрепаратів та правильне їх застосування за кожний випадок інфекційного захворювання тварин.

ПРН 06. Знати характеристики препаратів для специфічного лікування та їх схеми використання за кожного інфекційного захворювання, згідно до діючого законодавства.

4. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліни, які мають бути вивчені раніше: «Фармакологія», «Організація і економіка ветеринарної справи», «Патологічна фізіологія», «Клінічна діагностика тварин».

5. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Поняття про інфекцію та інфекційні хвороби. Основи профілактики інфекційних хвороб. Історичні відомості про інфекційні хвороби. Визначення понять “інфекція”, “інфекційний процес”, “інфекційна хвороба”. Ознаки інфекційних хвороб, клінічні форми та перебіг. Основи профілактики інфекційних хвороб. Вплив факторів зовнішнього середовища на розвиток та прояв інфекційного процесу. Види інфекцій. Інфекційна хвороба і форми її прояву. Значення макроорганізму в розвитку та прояві інфекційного процесу. Неспецифічна (природна) резистентність і специфічний імунітет. Імунодефіцити.

ТЕМА 2. Епізоотичний процес та його рушійні сили. Інфекційний процес. Закономірності розвитку епізоотичного процесу і стадійність

епізоотій, елементи епізоотичного процесу, закони і категорії епізоотології, основи епізоотологічного аналізу. Види інфекції залежно від шляхів проникнення збудника та розповсюдження мікробів в організмі тварин. Поняття про горизонтальний та вертикальний шляхи передачі збудника хвороби. Сезонність і періодичність прояву епізоотій. Поняття “джерело збудника інфекції” та “резервуар збудника інфекції”.

Сприйнятливі тварини. Індивідуальна та групова схильність тварин до захворювань. Значення схильності тварин в епізоотичному процесі. Форми прояву епізоотичного процесу: спорадія, ензоотія, панзоотія.

Номенклатура і принципи класифікації інфекційних хвороб. Зоонози, зооантропонози, антропозонози. Закони і категорії епізоотології. Еволюційно-екологічні аспекти інфекційних хвороб тварин. Інтенсивні та екстенсивні показники ступеню напруженості епізоотичного процесу

ТЕМА 3. Система протиепізоотичних заходів. Основи епізоотологічного аналізу. Основні завдання і принципи протиепізоотичних заходів. Поняття про загальну та специфічну профілактику захворювань, комплексність проведення оздоровчих заходів. Питання прогнозування епізоотій та їх моделювання.

Види і об'єкти дезінфекції, методи та засоби дезінфекції, методи контролю якості дезінфекції, сучасні методи боротьби з мишоподібними гризунами, особливості дератизації окремих об'єктів, визначення ступеня заселення гризунами приміщень.

Терапія та лікувально-профілактичні заходи при інфекційних хворобах тварин. Заходи і методи індивідуальної та групової неспецифічної і специфічної терапії.

ТЕМА 4. Інфекційні хвороби спільні для багатьох видів тварин.

4.1. Головні клостридії тварин. Сибірка. Визначення хвороби, етіологія, епізоотологія, патогенез, клінічні ознаки, патологоанатомічні зміни.

4.2. Туберкульоз. Визначення хвороби, етіологія, епізоотологія, патогенез, клінічні ознаки, патологоанатомічні зміни.

4.3. Сказ. Визначення хвороби, етіологія, епізоотологія, патогенез, клінічні ознаки, патологоанатомічні зміни.

4.4. Грибкові захворювання тварин. Актиномікоз. Визначення хвороб, етіологія, епізоотологія, патогенез, клінічні ознаки, патологоанатомічні зміни.

ТЕМА 5. Інфекційні хвороби молодняка

5.1. Факторні хвороби молодняка бактеріальної етіології (колібактеріоз, сальмонельоз). Визначення хвороб, етіологія, епізоотологія, патогенез, клінічні ознаки, діагностика, диференційна діагностика. Заходи боротьби та профілактики.

5.2. Факторні хвороби молодняка вірусної етіології. Ентеровірусний гастроентерит свиней. Визначення хвороб, етіологія, патогенез, клінічні ознаки, діагностика, диференційна діагностика. Заходи боротьби та профілактики.

ТЕМА 6. Інфекційні хвороби жуйних тварин та коней

Бруцельоз. Лейкоз великої рогатої худоби. Визначення хвороби, етіологія, епізоотологія, патогенез, клінічні ознаки, діагностика, диференційна діагностика. Заходи боротьби та профілактики.

Сап. Визначення хвороби, етіологія, епізоотологія, патогенез, клінічні ознаки, діагностика, диференційна діагностика. Заходи боротьби та профілактики.

ТЕМА 7. Інфекційні хвороби свиней та птиці

Класична чума свиней. Визначення хвороб, етіологія, епізоотологія, патогенез, клінічні ознаки, діагностика, диференційна діагностика. Заходи боротьби та профілактики.

Пулороз птиці. Визначення хвороб, етіологія, епізоотологія, патогенез, клінічні ознаки, діагностика, диференційна діагностика. Заходи боротьби та профілактики.

6. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Поняття про інфекцію та інфекційні хвороби	16	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Епізоотичний процес та його рушійні сили.	16	2	4			10						
Тема 3. Система протиепізоотичних заходів	16	2	4			10						
Тема 4. Інфекційні хвороби спільні для багатьох видів тварин	16	2	4			10						
Тема 5. Інфекційні хвороби молодняка	16	2	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Інфекційні хвороби жуйних тварин та коней	16	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Інфекційні хвороби свиней та птиці	26	2	2	-	-	20	-	-	-	-	-	-
Усього годин	120	14	26	-	-	80	-	-	-	-	-	-

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, денне відділення	Кількість годин, заочне відділення
1.			

8. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ФН	Заочна ФН
1.	Правець. Ботулізм. Злоякісний набряк. Заходи боротьби та профілактики	2	-
2.	Туберкульоз. Паратуберкульоз. Діагностика, диференційна діагностика. Заходи боротьби та профілактики	2	-
3.	Диплококоз.. Трихофітія. Мікроспорія. Аспергильоз. Кандидамікоз. Заходи боротьби та профілактики.	2	-
4.	Хламідіози. Псевдотуберкульоз.	2	
5.	Лептоспіроз. Лістеріоз. Туляремія.	2	
6.	Анаеробна дизентерія. Вірусна діарея. Заходи боротьби та профілактики. Заходи боротьби та профілактики.	2	-
7.	КОЛОКВІУМ 1	2	
8.	Емфізематозний карбункул. Бразот овець. ЕМКАР. Діагностика, диференційна діагностика. Заходи боротьби та профілактики..	2	-
9.	Парагрип-3. Копитна гниль. Некробактеріоз. Злоякісна катаральна лихоманка ВРХ. Ринотрахеїт. Діагностика, диференційна діагностика. Заходи боротьби та профілактики	2	
10.	Чума ВРХ. Вірусна діарея ВРХ	2	
11.	. Пріонні інфекції (Губчастоподібна енцефалопатія ВРХ. Вісна –маєді. Скрейпі).	2	
12.	Бешиха свиней. Дизентерія свиней. Діагностика, диференційна діагностика. Заходи боротьби та профілактики.	2	
13.	Кампілобактеріоз. Інфекційна агалактія овець і кіз. Інфекційний мастит овець. Контагіозна ектіма овець і кіз.	2	
14.	КОЛОКВІУМ 2	2	
	ВСЬОГО	26	

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до Типового положення про організацію та проведення поточного і семестрового контролю результатів навчання студентів Луганського національного аграрного університету.

11. Форми поточного та підсумкового контролю і засоби діагностики результатів навчання

11.1. Поточний контроль проводиться у вигляді опитування.

11.2. Підсумковий контроль проводиться у вигляді заліка та екзамену.

11.3. Засобами діагностики результатів навчання є стандартизовані тести та презентації студентами результатів виконаних завдань.

11.4. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль							Семестровий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
16	16	16	16	16	16	26	40	120

T1, T2 ... T11 – теми навчальної дисципліни.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Плакати, таблиці, електронні ресурси навчально-методичного забезпечення ЛНАУ. Навчальна дисципліна передбачає використання програмного забезпечення: *on-line: Microsoft Office 365, Moodle (GNU загальна суспільна ліцензія)*.

13. Методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми з усіх нормативних і вибіркового навчальних дисциплін; підручники і навчальні посібники; методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів.

14. Рекомендовані джерела інформації

Базова

1. Бухарин О.В. Персистенция патогенных бактерий. – Екатеринбург, 1999. – 367 с.
2. Бухарин О.В., Литвин В.Ю. Патогенные бактерии в природных экосистемах. – Екатеринбург, 1997. – 217 с.
3. Ветеринария. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. В.П. Шишков. – М.: НИ БРЭ, 1998. – 640 с.
4. Вирусные болезни животных / В.Н. Сюрин, А.Я. Самуйленко, Б.В. Соловьев, Н.В. Фомина. – М.: ВНИТИБП, 1998. – 928 с.
5. Галактионов В.Г. Иммунология: Учебник. – М.: Изд-во МГУ, 1998. 480 с.
6. Джупина С.И. Методы эпизоотологического исследования и теория эпизоотического процесса. – Новосибирск: Наука. Сиб. отд-ние, 1991. 142 с.
7. Епідеміологія /А.А. Васильченко, О.М. Вернер, В.М. Гирін та ін. – К: Здоров'я, 1993. – 464 с.
8. Законодавство України про ветеринарну медицину / За ред. П.П. Достоевського, В.І. Хоменка. – К.: Урожай, 1999. – 592 с.
9. Каришева А.Ф. Спеціальна епізоотологія. – К.: Вища освіта, 2002.–700 с.
10. Литвин В.П., Олійник Л.В., Корнієнко Л.Є. Факторні хвороби сільськогосподарських тварин. – К.: Аграрна наука, 2002. – 394 с.
11. Литвин В.П., Ярчук Б.М. Загальна епізоотологія. – К.: Урожай, 1995. 256 с.
12. Маслянюк Р.П. Основи імунобіології. – Львів: Вертикаль, 1999. – 472 с.
13. Медуницын Н.В. Вакцинология. – М.: Триада - X, 1999. – 272 с.
14. Петров Р.В., Хайтов Р.М., Атауллаханов Р.И. Иммуногенетика и искусственные антигены. – М.: Медицина, 1988. – 144 с.
15. Практикум із загальної епізоотології / Б.М. Ярчук, М.М. Паска, Л.Є. Корнієнко та ін.; За ред. Б.М. Ярчука. – Біла Церква, 1999. – 168 с.
17. Ройт А. Основы иммунологии: Пер. с англ. – М.: Мир, 1991. – 328 с.
18. Руководство по ветеринарной санитарии /А.А. Поляков, И.И. Балковой, Д.А. Бочаров и др.;Под ред.А.А. Полякова. М.: Агропромиздат, 1986. 320 с.
19. Урбан В.П. Практикум по эпизоотологии и инфекционным болезням с ветеринарной санитарией. – Л.: Агропромиздат. Ленингр. отд-ние, 1987. – 272 с.
20. Шлегель Г. Общая микробиология: Пер. с нем. – М.: Мир, 1987. – 567 с. Эпизоотологический словарь-справочник / Сост. Д.И. Козлова. – М.: Россельхозиздат, 1986. – 189 с.
21. Эпизоотология и инфекционные болезни сельскохозяйственных животных / А.А. Конопаткин, И.А. Бакулов, Я.В. Нуйкин и др.; Под ред. А.А. Конопаткина. – М.: Колос, 1984. – 544 с.
22. Ярчук Б.М., Вербицкий П.І., Литвин В.П. Загальна епізоотологія. – Біла Церква, 2002 – 655 с.

Додаткова

1. Андросик Н.Н. Персистенция микроорганизмов и ее значение в развитии инфекционного процесса // Ученые записки ВГАВМ: Материалы III Междунар. научн.-практ. конф. – Витебск, 1999. – Т. 35. – Ч. 1. – С. 5 - 6.
2. Бакулов И. Заразные болезни диких животных // Ветеринарная газета. – 1997. – № 6 (120). – С. 7. Бакулов И. Пересматривая догмы. Эпизоотология как интегрирующая научная и практическая дисциплина // Ветеринарная газета. – 1996. – № 8 (96). – С. 1 - 2.
3. Барабаш О., Хлівний О. Комплексні ділові ігри на заняттях з епізоотології // Ветеринарна медицина України. – 1998. – № 8. – С. 33.
4. Беляков В. Д. Проблема саморегуляции паразитарных систем и механизм развития эпидемического процесса // Вест. АМН СССР. -1983. - № 5. -С.3 - 9.
5. Бондаренко В.М. Факторы патогенности бактерий и их роль в развитии инфекционного процесса // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1999. – № 5. – С. 34 - 39.
6. Воробьев А.А. Современные направления в разработке новых иммунобиологических препаратов // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1999. – № 5. – С. 16 - 21.
7. Гусева Е.В. О зоонозах // Современные аспекты ветеринарной патологии животных: Тез. докл. научн., конф. – Владимир, 1998. – С. 21 - 22.
8. Джупина С.И. Теория эпизоотического процесса // Ветеринария. – 1997. – № 2. – С. 15 - 19.
9. Колосов А.А., Димов С.К. Прогностическая факторная модель проявления эпизоотического процесса классических инфекционных болезней // Эпизоотология, диагностика, профилактика и меры борьбы с болезнями животных. – Новосибирск, 1997. – С. 63 - 67.
10. Корнієнко Л.Є., Домбровський О.Б., Ярчук Б.М. Хронічні інфекційні хвороби. – Біла Церква, 2002. – 107 с.
11. Корнієнко Л.Є., Корнієнко Л.М., Білокінь В.С. Хвороба Ауєскі. – Біла Церква, 2002. – 219 с.
12. Корнієнко Л.Є., Корнієнко Л.М., Ярчук Б.М. Чума м'ясоїдних. – Біла Церква, 2002. – 173 с.
13. Кравців Р., Завірюха В., Крупник Я. Збереження диких тварин та птиці в контексті підготовки лікарів ветеринарної медицини для даної галузі // Ветеринарна медицина України. – 2000. – № 1. – С. 16 - 17.
14. Лемелев В.Р. Движущие силы эпидемического процесса // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 2000. – № 2. – С. 84 - 85.
15. Литвин В.Ю. Вопросы природной очаговости болезней. – Алма-Ата, 1986. – Вып. 14. – С. 114 - 124.
16. Литвин В.Ю. Природноочаговые инфекции: ключевые вопросы и новые позиции // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1999. – № 5. – С. 26 - 33.
17. Макаров В.В. Диагностическая теория и практика в эпизоотологии // Ветеринарная газета. – 2000. – № 11. – С. 6 - 7.

18. Макаров В.В. О некоторых новых явлениях и проблемах эпизоотологии // Ветеринарная газета. – 1999. – № 15. – С. 5.
19. Макаров В.В., Воробьев А.А. Ветеринарное здравоохранение и его значение в инфекционной патологии человека // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1999. – № 4. – С. 111 - 115.
20. Меркулов А.Ф., Нафеев А.А., Васильев Д.А. Организационные основы эпидемиолого-эпизоотологического надзора за зоонозами // Вопросы микробиологии, эпизоотологии и вет. санитар. экспертизы. – Ульяновск, 1998. – С. 21 - 27.
21. Покровский В.И., Семенов Б.Ф. Вакцинопрофилактика. Итоги XX века и перспективы следующего столетия // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1999. – № 5. – С. 6 - 8.
22. Сомов Г.П. Еще раз о сапронозах // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1985. – № 5. – С. 98 - 104.
23. Сомов Г.П., Варвашевич Т.Н., Тимченко М.Ф. Психрофильность патогенных бактерий. – Новосибирск, 1991. – 367 с.
24. Супотницкий М.В. ДНК-иммунизация в профилактике инфекционных болезней сельскохозяйственных животных // Ветеринария. – 1998. – № 5. – С. 18 - 24.
25. Таршис М. От проблемы природной очаговости к проблеме экономической эффективности // Ветеринарная газета. – 1996. – № 10. – С. 2.
26. Трансмиссивные генетические детерминанты патогенности / В.В. Макаров, А.А. Гусев, А.Н. Панин и др. // Ветеринария. – 2000. – № 3. – С. 16 - 21.
27. Ярчук Б.М., Корнієнко Л.Є., Корнієнко Л.М. Сенсовий бік терміну “інфекція” і “персистенція” та їх сучасне розуміння // Ветеринарна медицина України. – 1997. – № 7. – С. 24 - 25.
28. Ярчук Б.М., Корнієнко Л.Є., Корнієнко Л.М. Ще раз про повільні інфекції й губкоподібні енцефалопатії зокрема // Ветеринарна медицина України. – 1997. – № 10. – С. 12 - 15.